

שתי פנים לאדם מאת שרון פרידמן, צילום: אוליבייה הויי
Menos Dos Cara by Sharon Fridman, photo: Olivier Houix

טיטניק מאת פרדריק פלמאנד, צילום: אוליבייה הויי
Titanic by Frederic Flamand, photo: Olivier Houix

פסטיבל קאן נובמבר 2013

אורה ברפמן

וויזואלית, אבל יש ביניהן מכנים משותפים רבים. שתי העבודות מסתמכות על מבנה סדרתי של פרגמנטים קצרים הרודפים זה את זה ושתיהן נוצרו מתוך התייחסות לאמנות אחרת, שמחוץ לעולם המחול. 24 פרלודים של שופן מתייחסת ל-24 הפרלודים אופוס 28 שחיבר המלחין הפולני הנודע. בעבודה זאת הרקדנים מחולקים לקבוצות קטנות, שפורצות לבמה ויוצאות ממנה בקצב מסחרר. כל פרלוד מבוצע על ידי קבוצה אחרת. הרקדנים המשובחים והסחרור המוסיקלי שיצר שופן חברו יחד לחגיגת מחול מענגת באופן יוצא דופן.

העבודה השנייה באותו ערב מבוססת על 64 איורים של הנרי מישו, שהתפרסמו בספרו תנועות (Movements). מישו היה משורר צרפתי, שנוגד בשלהי המאה ה-19 ומת בשנות ה-50 של המאה ה-20. הוא חי שנים רבות במזרח הרחוק, שם התרשם במיוחד מאמנות הקליגרפיה הסינית ומרישומי הדיו במכחול. בהשפעתם רשם מעין סימניות כתב – דימויים מופשטים – באמצעות הנחות מכחול שיצרו על הדף כתמים, ופחות תרשימים מבוססי קו.

שווינאר חצתה את המסך האחורי לשניים, בדומה לדפי ספר פתוח. על המסך הלבן הוקרנה "סימנייה" אחת ורקדן אחד, ולעתים יותר, נכנסו לבמה בריצה, בלבוש שחור, ונעצרו בתנוחה שתאמה להפליא את הרישום

שגם הבא אחרי ימונה לשתי מהדורות בלבד.

הפסטיבל נמשך שבוע, ותוכניתו נבנתה סביב ארבע להקות בעלות מוניטין: להקתו של שן ווי (Shen Wei), שביקרה בארץ זה לא כבר ובקאן העלתה את פולחן האביב (עבודה שהציגה גם בשניים משלושת ביקוריה בישראל) ולצדה עבודה חדשה יחסית, לידה מרפסת. תשומת הלב שמושך שן ווי גברה מאוד מאז ביים את טקס הפתיחה של המשחקים האולימפיים בבייג'ין ב-2008.

להקתה הקנדית של מארי שווינאר (Marie Chouinard) העלתה שתי עבודות מיוחדות מאוד: 24 פרלודים של שופן ותנועות של הנרי מישו (Henri Michaux). הלהקה ביקרה בישראל פעמיים בעבר (1994, 2004), אבל מאז לא חזרה לבקר בארץ. אם תשמור על קצב הביקורים עד כה, היא אמורה לשוב לכאן בשנה הקרובה.

הלהקה מציגה עבודות בעלות איכות בהירה ובוהקת, של יוצרת בעלת דמיון עשיר ומקורי באופן יוצא דופן. לשווינאר יש חושים בימתיים מיוחדים ורגישות אסתטית ניכרת. אלה הם אולי המאפיינים הבולטים שלה. שתי העבודות שהביאה לקאן שונות מאוד זו מזו מבחינה דינמית

פסטיבל קאן הוא אחד מתריסרי פסטיבלים למחול שמתקיימים בכל רחבי אירופה ומחוצה לה. יש גדולים ממנו, יש חזקים ממנו, יש כאלה שמקדמים אג'נדות אידיאולוגיות מסוימות או מוקדשים לסגנון כזה או אחר. אבל מעל פסטיבל קאן למחול מרחף מעט מהזהר שדבק בפסטיבל הסרטים של העיר, שהפך את קאן לעיר של פסטיבלים לאורך כל השנה. פסטיבל המחול, כמו העיר כולה, מתנהל בטיילת הנודעת החובקת את קו החוף הארוך ואת שדירת הדקלים שלצדה. זוהי השדירה שמצטלמת נפלא כל כך בצילומי הפפראצי, הטיילת שמובילה ישירות אל גרם המדרגות המכוסה שטיח אדום שבמרכז הכנסים הידוע "ארמון הפסטיבלים".

הפסטיבל, שמתקיים מסוף שנות ה-80, שינה את אופיו מעת לעת בהתאם לטעמים של מנהליו האמנותיים המתחלפים. על התכנים של שתי המהדורות האחרונות היה אחראי פרדריק פלמאנד (Frederic Flamand), שבשנים האחרונות היה המנהל האמנותי של להקת הבלט הלאומית במרסיי. פלמאנד נחשב לא רק יוצר, אלא גם אינטלקטואל, והוא מקפיד לגבות את בחירותיו האמנותיות בטקסט מעניין, שמשתלב היטב בשיח של הוגי דעות מתחומי ידע נוספים. כל אחת משתי המהדורות שניהל נשאה כותרת מיוחדת, שרמזה על חוט מקשר תוכני שהוא ביקש להציע לקהל. מהדורת 2013 היתה האחרונה בניהולו ובעריית קאן הוחלט

לחללים לא שגרתיים – בתוך מבנים ובחוץ – והרחיב מאוד את מעגל החשיפה ליצירתו.

גם הופעתו בפסטיבל קאן גרמה לקהל לצאת מגדרו. ישראלים שואבים עונג מיוחד, אני סבורה, כשהם עדים להצלחה של בני ארצם על במות חשובות בחו"ל. כך חשתי בכל הזדמנות שבה צפיתי בעבודתו של עמנואל גת בחו"ל – ובמיוחד בקיץ האחרון, שבו התפרש על פני השטח בפסטיבל מונפלייה, עם חמש עבודות שונות ובהן מיצג ותערוכת צילום. כך היה במופעים של חופש שכטר, כוכב הוק-מחול, שהוצגו באולמות ענק שבהם עמד הקהל במעברים והתנווע לקצב המוסיקה שלו.

גם בקאן נכונה לי הפתעה. תמיד אפשר למצוא עוד ישראלים שכאילו חמקו מתחת לרדאר עד לרגע מסוים. הלהקה Cie Xie, בראשות הכוריאוגרף והרקדן הצעיר מרטין הרייגה (Martin Harriague) העלתה את עבודתו *Black Pulp*. אחרי המופע נאמר לי שהרייגה הוא רקדן בלהקה הקיבוצית. לשני רקדנים מארבעה שהשתתפו במופע יש שמות ישראלים – שי פרטוש ואמיר רפפורט. פרטוש הוא יוצא הלהקה הקיבוצית. שני כהן, רקדנית מקסימה שרקדה גם היא בלהקה הקיבוצית, היא חברתו של הרייגה. כולם, אומר מרטין, פגשו זה את זה בכרונינגן שבהולנד, שם הוא מתגורר.

העבודה עצמה מתאפיינת בטעם ובאנרגיה ישראלים, ועוד בטרם התברר הקשר הישראלי של הלהקה אפשר היה לחוש במשהו מוכר בתפישת הגוף ובמחוות של חבריה. *Black Pulp* היא עבודה מעניינת של יוצר בראשית דרכו. וכך נכתב עליה בתוכנית: "המוסיקה, שחיבר הרייגה עצמו, נכתבה ל'בלאק פאלפ', מחול אינסטינקטיבי, מופשט אך בעל משמעות, חושני ומסעיר. המחול אינו נזקק לסיפור ושואב את שמו ממגזינים סליזיים (המכונים פאלפ), ונתפש כסיפור ארוטי למוסיקה מקורית של צ'יקובסקי על אסיד". לא יכולתי לנסח את הדברים טוב יותר.

אורה ברפמן עיתונאית ומבקרת מחול. החל מ-1982 היתה מבקרת המחול של העיתונים *כלבו*, *הארץ* ו*דבר*. בשמונה עשרה השנים האחרונות היא מבקרת המחול של *הל'וולום פוסט* וכותבת בקביעות לירחון המחול *Tanz*, ברלין. יצרה וביימה את הסרט הדוקומנטרי *ברגליים יחפות* (1993), על עבודתה של שרה לוי-תנאי. יו"ר ועדת רפרטואר מחול של סל תרבות ארצי בשנים 2000-2013. מייסדת ועורכת של האתר "ריקוד דיבור".

ונגן חליל. הם הצליחו להפנט את הקהל בנגינת יצירתו של סטיב רייך *Drumming*, שנשמעת כמעט פולחנית לפרקים.

לא מעטים מהרקדנים בלהקה של קירסמאקר צברו ותק רב על הבמות וחלקם מתנשפים במקומות שאך לפני שנים ספורות היו צולחים בנקל. מצד אחר, הם חיים את השפה התנועתית של קירסמאקר והתנועה שלהם משוחררת במיוחד. נדמה שהם מבצעים משפטי תנועה שצצו במוחם בו ברגע, באופן ספונטני. הם גם מרבים לחייך זה אל זה, מחווה שכמעט נעלמה ממופעי המחול בשנים האחרונות. בהופעה מסוג זה אין מקום למשמעת ברזל ולדייקנות כפייתית. המוסיקאים, לעומת זאת, חייבים להקפיד על מקצבים מהירים ומדויקים ולשמור על עוצמה צלילית מתוכננת היטב, מאחר שהמוסיקה הסריאלית משתנה בדקויות מדודות ולא בקפיצות מאולתרות בו ברגע.

לצופים הוצעה נוסחה מבטיחה – שיתוף פעולה של להקת "רוזאס" עם להקת "איקטוס", למוסיקה מהמרתקות שכתב סטיב רייך – ונדמה היה שמי שיצפה במופע יזכה בחוויה חד פעמית. אבל המופע הותיר תחושה של החמצה. הגשר שאמור היה, להבנתי, לחבר בין שתי דיסציפלינות ושני מסלולים אמנותיים שונים לא ממש יצר התכה של שני המרכיבים, אלא הותיר אותם להתנהל, כל אחד במסלולו. המוסיקה של רייך לא היתה יכולה להשתנות ולהתאים את עצמה לקירסמאקר, וההפך לא קרה.

מעבר להופעות המרכזיות, הועלו בכל אחד מימי הפסטיבל עבודות של אנסמבלים קטנים יותר, על במות קטנות יותר ופורמליות

פחות, באווירה משוחררת יותר. במרחב הזה היה תענוג מיוחד לצפות בשנית בעבודתו של שרון פרידמן, ישראלי שגר במדריד זה כשבוע שנים. לפני שנתיים בדיוק נפגשתי אותו לראשונה, באירוע של חשיפה בינלאומית למחול במדריד. נוכחתי בתגובה שפרידמן עורר ב"קניינים", כלומר, במנהלי פסטיבלים ותיאטראות שבאו לספרד בחיפוש אחר האמן הבא שיגייסו. התחושה היתה שפרידמן עומד על סף פריצת דרך אל מחוץ לגבולות ספרד. בשנתיים שעברו מאז הוא אכן הוזמן לכמה מסגרות חשובות, החל בתיאטרון שאיו בפריס וכלה בפסטיבל מרסיי, ובין לבין למסגרות ראיות אחרות. בכל אחד מהמקומות שבהם הופיע, הוא יצר עבודות

המוקדן. היכולת של הרקדנים להיכנס לדמות שנחבאת בין הכתמים של מישו, להחיות ולפרש אותה, היתה מופלאה. בשתי העבודות החוט המקשר בין הפרגמנטים נשאר שלם, למרות החיתוכים הבוטים שביניהם, ושויינאר ביצעה מעין אקורבטיקה בלתי אפשרית באמנות הכוריאוגרפיה.

הלהקה המרכזית השלישית בפסטיבל היתה בלט מרסיי של פלמאנד. היא הופיעה עם עבודה מתחילת דרכו ככוריאוגרף, אז יצר את *טיטיק* (*Titanic*, 1992) עם להקתו הבלגית בשרלורא (*Charleroi / Danses*). העבודה ניחנה ברוחב יריעה אופראי, והיא נסמכת בתפישתה על ראיית סיפור הבלט באופן סינמטי כמעט. פלמאנד, יוצר בעל עניין מיוחד בארכיטקטורה, יצר סדרה של עבודות בשיתוף עם אדריכלים מהשורה הראשונה ובהם ז'אן נובל וזאהה חדיד. הדיונים שניהל עם הוגי דעות שונים העניקו לפלמאנד שם של יוצר אינטלקטואל. בעבודה הזאת אפשר להבחין בעניין שהיה לו כבר בשלב מוקדם בהקמת קונסטרוקציות מורכבות על הבמה ובשימוש בטכנולוגיה. חומרים מצולמים הוסיפו לבמה רבדים תוכניים וחזותיים.

להקת מארי שואינאר בתנועות מאת הנרי מישו, צילום: אוליביה האי
Mari Schouinard Dance company in
Movements by Henri Michaux,
photo: Olivier Houix

העבודה הוצגה על במת האודיטוריום הגדול ביותר במרכז הכנסים של קאן, שמימינה הוצב דופן האונייה טיטיק בגובה רב. במבנה המתכת רחב הממדים הזה, כמו גם במבנים משניים שעלו וירדו, נעשו שימושים מגוונים, הן במפלסים השונים הן בפרטי קונסטרוקציה שונים בחזית ומאחור.

הרקדנים בלהקה מעולים, אבל בשפת התנועה, ששומרת על סגנון פורמליסטי יחסית, ניכרים סימנים של גיל מתקדם. הסגנון המיושן בולט עוד יותר מכיוון שהמופע הוא למעשה בלט נרטיבי, עם מעמדים תיאטראליים, שכמותו כמעט ואינו נראה עוד על במות מחול בנות זמננו.

"רוזאס", להקתה של אן תרזה דה קירסמאקר (Anne Teresa de Keersmaeker), היתה העוגן הרביעי של הפסטיבל. בשנים האחרונות קירסמאקר נוטה לשחרר עבודות מהעבר. הפעם היא העלתה את *Rosas & Ictus*, יצירה מלפני כ-15 שנים. "איקטוס" היא להקה מדהימה, שמבוססת בעיקר על כלי הקשה. נגינה עמדו על הבמה בשתי שורות, זו מול זו, לאורך מבנה שתפס את כל רוחב הבמה ובתוכו שורת תופים וכלי הקשה גדולים. אליהם הצטרפו שתי זמרות